

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Videm - via Vitt. Veneto, 32
Tel. 33-46 - Poštni predal 186
Glavni in odgovorni urednik
VOJMR TEOLODI
Tiskarna T. Marioni - Videm

MATAJUR

GLASILO SLOVENCEV V VIDEMSKI POKRAJINI

N A R O Č N I N A :
Za Italijo: polletna 600 lir -
letna 1000 lir - Za inozemstvo:
polletna 800 lir - letna 1500 lir
Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 50 lir

Leto XVII - N. 9 (346)

Udine, 15. maja 1966

Izhaja vsakih 15 dni

Dolgo pričakovano delo

Zgradili bodo novo avtocesto Palmanova - Videm - Trbiž

V juniju sestanek predstavnikov Dežele Furlanije-Juljske Benečije, SR Slovenije in Koroške, da bodo razpravljali o mednarodnih prometnih zvezah in o obmejnih prehodih - Ali bo avtocesta speljana skozi Tersko dolino in preko Muzcev, kjer naj bi bil predor, v dolino Rezijske, ali pa bo zavila na zapad proti Karniji?

Že več časa se govori o avtocesti, ki bo vodila iz Palmanove preko Vidma v Trbiž in Avstrijo in se bo dotikala Terske doline in doline Rezijske in posebno Čente, Njivice, Tera, Muzcev in Rezijske.

Po našem mnenju bi morala ta avtocesta imeti tudi odcep proti vzhodu, da bi bila tako povezana preko obmejne prehode v Učji z Gornjim Posočjem. Ne glede na različna gledišča z ozirom na načrt, kje bo potekala avtocesta, ki se zdi, da še ni določen, nas vsekakor veseli, da moremo danes poročati, da je akcija za uresničitev avtoceste, ki naj bi povezovala avtocesto Trst-Benetke z mednarodnimi potmi Srednje Evrope, po ponovnih študijah in ugotovitvah prišla v fazo razvoja, ki je morda najdelikatnejša, ker je odločilna in torej definitivna. Politični in gospodarski krogi treh obmejnih dežel: Furlanije-Juljske Benečije, Slovenije in Koroške sodijo namreč, da je gradnja avtoceste Videm-Trbiž ne samo neodložljiva, ampak tudi nujna.

V tej fazi prevladuje politična akcija. Na sestanku parlamentarcev Dežele, ki pripadajo koaliciji levega centra, so se odločili za skupno linijo za predloge popravkov k petletnemu načrtu, ki bo kmalu predloženo deželni skupščini. Najvažnejši izmed teh popravkov je tisti, ki zadeva avtomobilsko cesto. Besedilo načrta pravi: «V teh letih je bil storjen velik napor, ki je imel namen dati Italiji mrežo dobrih avtomobilskih cest. Ta napor moramo nadaljevati tudi v prihodnosti, vendar pa moramo zaustaviti nekatere težnje, ki grozijo da pahnejo preko mej gospodarnosti konkurenco, ki jo avtomobilske ceste izvajajo napram železnici. Med najvažnejša dela, ki jih načrt predvideva za naslednje petletje, spada tudi uresničitev avtoceste Trst-Benetke».

Popravek, za katerega so se odločili predlagatelji ugotavlja potrebo po nadaljevanju napora za zvezo z evropsko mrežo avtomobilskih cest in predvideva med najvažnejšimi deli za prihodnje petletje: dograditev avtoceste Trst-Benetke z odcepi Villesse-Gorica in Pordenone-Portogruaro, in zgraditev odcepa Videm-Trbiž-Avstrija.

Predlog Dežele za cestna dela - ugotavlja obrazložitev popravka - se sklada z mnenjem CNEL-a o politiki prevoza. CNEL je namreč mnenja, da v programu za avtoceste gre prednostno mesto povezavi z evropsko mrežo avtomobilskih cest. Posebno važnost pa imajo nadalje povezave z glavnimi pristanišči države. Glavni problem predstavlja dejstvo, da bo treba dati Državi moderen sistem zvez, ki bo popolnoma zadovoljil prihodnje zahteve vsega državnega produktivnega aparata. To bo moč doseči samo z dolgoročnimi predvidevanji upoštevajoč zlasti realnost Evropske Gospodarske Zveze.

Gradnja avtoceste Videm-Trbiž bi povezala in združila italijansko in evropsko avtocestno mrežo v točki, kjer se združujeta dve važni celinski prometni poti: Bologna - Benetke - Beljak-Dunaj in Trst-Beljak-Salzburg. Ekonomski razvoj Furlanije-Juljske Benečije je nadalje povezan, ne samo zaradi svojega zemljepisnega položaja, ampak tudi zaradi funkcij, s smerni regionalne politike Evropskega gospodarskega združenja. Komisija, ki je imela nalogo pripraviti poročilo o namelih in metodi regionalne politike priključuje pozornost na «obmejna področja, ki so jih politični dogodki negativno prizadeli in so prekinili tradicionalne trgovske izmenjave. Za ta področja bodo potrebni posebni posegi». Posebna važnost pripada zato nekaterim velikim evropskim cestnim omrežjem, ki so potrebna za povezavo periferičnih področij s trgovskimi centri EGS. Investicije za razne sisteme prevozov ne smejo upoštevati samo sedanje zahteve prometa, temveč morajo imeti pred očmi dolgoročno perspektivo.

Rezultati te politične akcije bi se morali konkretizirati v kratkem. Medtem pa so Furlanija-Juljska Benečija, Koroška in Slovenija sklicale sestanek, ki bo v juniju v Trbižu, na katerem bodo razpravljali o problemu mednarodnih zvez. Mimo problema o mejnih prehodih, bi morali na sestanku govoriti o cestni povezavi z avtomobilsko cesto Beljak-Celovec. Sestanek bo lahko dal tehnične nasvete, ki bodo koristni ob začetku del. Ne glede na bodoče razvoje in možne rešitve, naj pripomnimo, da je družba «Autovie Venete», ki ima koncesijo za avtocesto Trst-Videm-Benetke, že pripravila svoj okvirni načrt. Med drugim bo družba imela ob koncu tega neseca svoj redni in izredni občni zbor. V teku izrednega občnega zbora bodo delničarji dvignili kapital družbe od 1 milijarde na 1 milijardo in 800 milijonov. Povišek bo podpisala Deželna Ustanova, ki bo tako postala, z 200 milijonov, ki jih ima že vložene, glavni delničar. V svojih rokah bo imela 55% vseh delnic.

Bratsko srečanje Slovencev iz Furlanije Julijske kr. in Koroške

Slovenska prosvetna zveza v Trstu in Slovenska prosvetna zveza v Celovcu sta za nedeljo 15. maja t. l. pripravili ob Zablatniškem jezeru na Koroškem veliko prireditev, ki jo zamejski Slovenci ne pomnijo: bratsko srečanje Slovencev iz Furlanije-Juljske Benečije in Koroške v idili Zablatniškega jezera in njegove valovite okolice z mogočnim sivim Obirjem v ozadju bodo nastopili pevski zbori prosvetnih društev obeh dežel. Okoli 450 pevki in pevcev bo s svojim nastopom potrdilo bratsko povezanost Slovencev Furlanije-Juljske Benečije in Koroške in s svojimi pesmimi manifestiralo kulturno enotnost vseh Slovencev.

Pred njihovim skupnim nastopom ob pol tretji uri popoldne in v odmorih bo igrala mogočna godba železarjev iz Raven na Koroškem v Sloveniji.

Uvodoma v srečanje in v pevski spored bodo spregovorili predstavniki osrednjih organizacij Slovencev v Furlaniji-Juljski Benečiji in Koroški.

Spored sodelujočih pevskih zborov obsega naslednje pesmi:

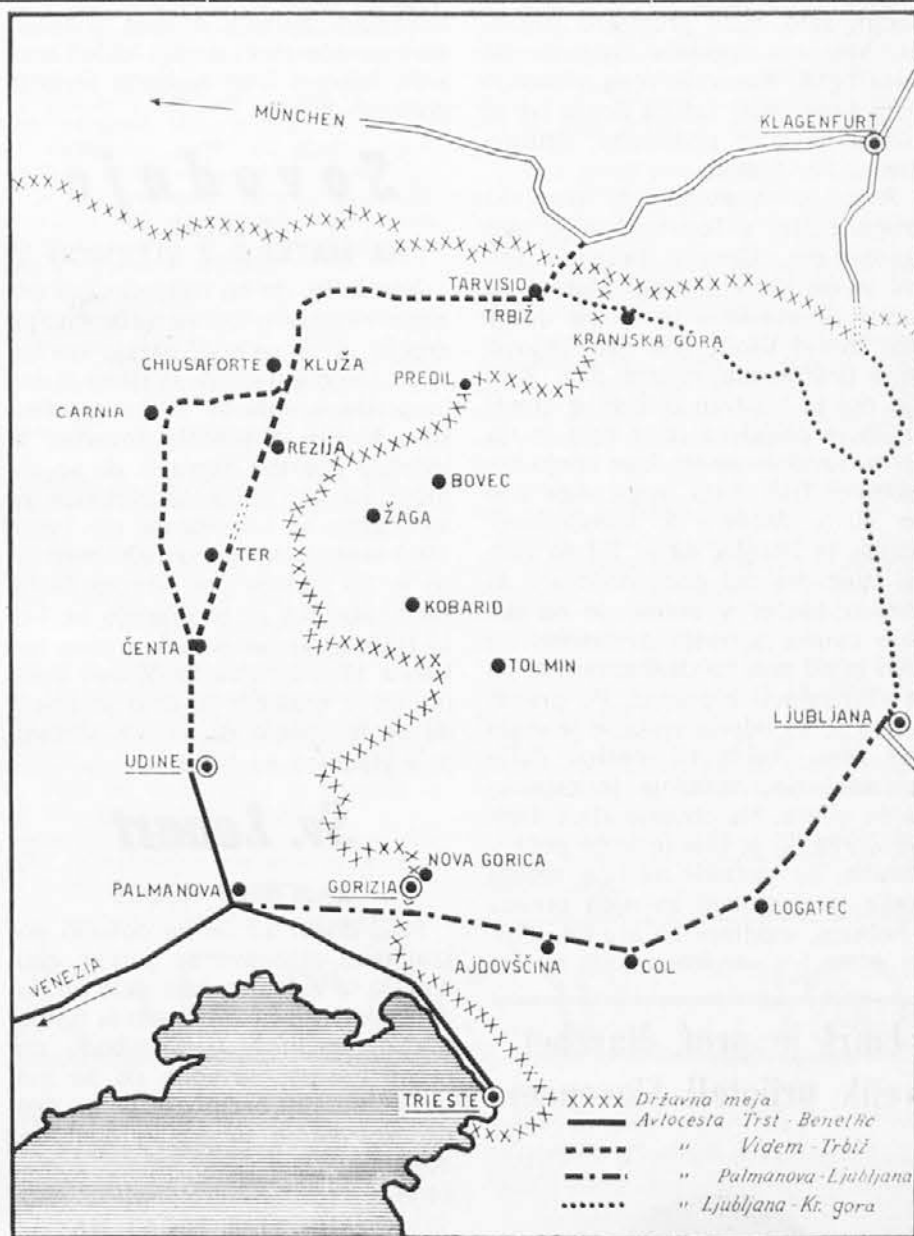
Združeni tržaški in koroški mešani zbori: R. Gobec: Koroška — vodi Vladimir Prušnik. U. Vrabc: Kej me boš taku zamjeru — vodi Sveto Grgič.

Tržaški moški zbori: R. Simoniti: Le vkup uboga gmajna — vodi Mirko Guštin. E. Adamič: Zdravica — vodi Silvan Križmančič.

Koroški mešani zbori: P. Kernjak: Oi ti norčava hvava — vodi Vladimir Prušnik. E. Adamič: V gozdu — vodi Vladimir Prušnik.

Koroški moški zbori: F. Marolt: Juhe, vigrad približa se — vodi Foltej Hartman. A. Foerster: Planinska — vodi Foltej Hartman.

Tržaški mešani zbori: U. Vrabc: Bilečanka — vodi Erminij Ambrozet. U. Vrabc: Slovenska pesem — vodi Ubald Vrabc.

V okviru kulturnih izmenjav med Furlanijo in Slovenijo

Folklorna skupina in pevski zbor iz Ljubljane nastopila v Vidmu

Avditorij tehničnega inštituta «Antonio Zanon», je bil nabito poln ljudi - Prisotne osebnosti iz političnih, umetniških in kulturnih krogov

Dne 8. t. m. je videmsko občinstvo zopet imelo priliko, da je uživalo ob pesmih in folklornih plesih jugoslovanskih narodov. Tega dne sta namreč gostovala v Vidmu na vabilo videmskega «Circolo Bancario» v avditoriju tehničnega inštituta «A. Zanon» pevski zbor «Tone Tomšič» in folklorna skupina «France Marolt» iz Ljubljane.

Pevski zbor je vodil Marko Munih. Občinstvo je bilo navdušeno in je ploskalo dokler niso ponovili več pesmi. Posebno je ugajal drugi del, ko so izvajali narodne pesmi.

Tudi folklorna skupina, ki nosi

ime po svojem ustanovitelju Francetu Maroltu, je žela obilo aplavzov in je težko reči kateri ples je bolj ugajal. Bili so plesi različnih predelov Jugoslavije, ki jih plešejo ob raznih prilikah. Posebno so ugajale bogato vezene narodne noše. Nenehne aplavze je izzvala skupina petih parov plesalcev, ki so obenem tudi peli ljudske pesmi.

Obe skupini (vseh skupaj je bilo 130 elementov), ki sta nastopili prvič v Vidmu lansko leto, ko sta se vračali s turneje velikih italijanskih mest in sta želi povsod dosti uspeha, sta tudi tokrat kar najbolj navdušili videmsko občinstvo, saj sta se predstavili s še lepšim in bogatejšim programom.

Ob koncu predstave so gledalci še enkrat dolgo ploskali izvajalcem in gospej Marolt, vdovi ustanovitelja folklorne skupine, in ji podarili cvetje.

Želeli bi, da bi se še kdaj povrnil v Furlanijo, da bi mogli še uživati ob toliki umetnosti.

Kriza v gradbeništvu je postala v Furlaniji zadnje čase zaradi številnih odpustov z dela in ker gospodarji nočejo obnavljati delovnih pogodb zelo zaskrbljena, kajti večina ljudi iz Furlanije, Karnije, Beneške Slovenije in doline Rezijske je zaposlena prav pri gradbeništvu.

Na sliki, ki jo objavljamo tu ob strani, vidimo furlanske gradbeniške delavce včlanjene v vseh treh sindikatih (CGIL, UIL, CISL), ki v velikem sprevedu protestirajo po videmskih ulicah proti težkemu položaju, v katerega so bili pahnjani.

Huda prometna nesreča

Oče in sin izgubila življenje

Avto strmoglavil nad sto metrov globoko - Nesreča je vzbudila globoko žalovanje po vsej Nadiški dolini

Dne 29. aprila popoldne se je dogodila v Mašerah v sovodenski občini zelo huda prometna nesreča, kjer sta izgubila življenje 64 letni Egidij Koren in njegov sin 34 letni Ivan, mati Emilia Zorza pa je dobila le lažje poškodbe, ozdravljive v par tednih.

Avto je upravljal sin Ivan, ki drugače živi v Torinu, ker je tam uradnik pri «Credito Italiano». Prišel je domov v Gorenji Mersin na obisk k staršem in bi se drugi dan moral vrniti, ker je njegova žena praznovala rojstni dan. Zadnje dni je bil Ivan mnogo s starši in jih je peljal na izlet sem in tja po hribovskih vaseh, kjer imajo sorodnike. Tudi tega tragičnega dne so šli v Mašera k sorodnikom. Usoda je hotela, da je bil to zadnji izlet. Na pol poti, na cesti, ki vodi iz Mašer v dolino, je na nekem ovinku zaneslo avtomobil na levo in od tam na desno, potem pa je strmoglavil v prepad. Po prvem sunku so se odprla vrata in je vrglo ven ženo, kakih 10 metrov dalje je padel sin, nazadnje je zagnalo pa še očeta. Na obupne klice Emilije Zorze, ki je bila le lažje poškodovana, so pritekli na lice mesta ljudje in poskrbeli za njen prevoz v bolnico, medtem ko sta bila Egidij in sin Ivan na licu mesta mrtva.

Umrli je prof. Marchet velik prijatelj Slovencev

Dne 8. maja je umrl v videmski bolnici prof. Josef Marchet (Giuseppe Marchetti), doma iz Humina, star komaj 63 let.

Pre Bepo, tako so ga imenovali številni prijatelji, je bil velika osebnost v furlanski kulturi kot gramatik furlanske govorice, kot zgodovinar antične umetnosti, kot portretist mož, ki so na kakršenkoli način slavili Furlanijo, kot monografist svojih krajev, kot zgodovinar in novinar. Napisal je celo vrsto knjig, ki bi jih bilo težko naštetati vse na tem mestu in mnogo člankov, ki so bili objavljeni po raznih knjigah in revijah.

Pre Bepo je dolgo vrsto let proučeval cerkvice in kapelice, ki so raztresene po Furlaniji in Beneški Sloveniji in ker jih ni mogel fotografirati, ker jih je zakrivalo drevje ali kakšen drug predmet, je natančno narisal vse s peresom, eno za drugo, z veliko potrpežljivostjo in tako dokazal arhitektonsko strukturo. V Beneški Sloveniji je narisal 33 večjih in manjših cerkva in te podrobne študije so izšle pred petimi leti v furlanski reviji «Sot la nape» (Pod dimnikom). Ta študija je posebno važna za nas Slovence, ker z njo Marchetti dokazuje, da kaže Beneška Slovenija tudi po svojih cerkveno-umetniških značilnostih povsem slovensko lice.

Ob spremstvu velike množice ljudi vseh slojev in krogov so ga pokopali dne 10. t.m. v Huminu, svojem rojstnem kraju, katerega je vse življenje tako neizmerno ljubil.

Ta nesreča je vzbudila po vsej Nadiški dolini veliko žalost, kajti Korenova družina ni bila poznana samo v Mersinu, ampak daleč naokoli. Pokojni Ivan zapušča ženo in polletno hčerko.

Sovodnje

SE LETOS
NA MATAJUR Z VLEČNICO

Vse kaže, da bo naša okolica postala v kratkem zares turistično po dročje in da ne bodo ostale vse besede samo v načrtih. Prejšnji teden je prišla k nam že skupina tehnikov, ki jih je poslala tovarna, ki izdeluje športne naprave, da so določili kje bo potekala vlečnica za smučarje, ki bo peljala od kvote 1000 metrov na kvoto 1630 metrov, to je 20 metrov pod vrhom Matajura. Stroške za to gradnjo bo križala Dežela, ki bo dala kot prvo nakazilo 17 milijonov lir. Z deli bodo pričeli v kratkem in zato je upati, da se bo moglo iti na vrh Matajura z vlečnico še letos.

Sv. Lenart

ZAJEZITEV KOSCE

Pred dnevi so se na pobudo pokrajinske ustanove za gorsko ekonomijo iz Vidma začela dela ob hourniku Kosca na ozemlju šenlenarske občine. Utrdili bodo obrečne nasipe, da voda ne bo mogla prestopati bregov in delati škode, kot se je to doslej dostikrat dogajalo. Dela bodo kmalu dokončana.

ZNANSTVENI TEČAJ NA
SREDNJI ŠOLI

Na srednji šoli v Sv. Lenartu se je začel pošolski tečaj, katerega obiskujejo učenci srednje šole in poučujejo kemijo in znanstvene predmete. Ta tečaj obiskujejo tudi učenci iz Sredenj, Grmeka in Dreke. Enak tečaj so odprli tudi v Špetru. Ob koncu bodo najboljši učenci dobili štipendije.

ŠOLSKA EKSURZIJA

Pretekli teden so šli učenci, ki obiskujejo četrti in peti razred osnovne šole, na ekskurzijo v Čedad, kjer so si ogledali muzej in druge zanimivosti longobardskega mesta. Res je, da Čedad ni daleč od Sv. Lenarta in da je vsak učenec najbrže bil že dostikrat v Čedadu, a marsikateri ni bil še nikoli v muzeju in zato je bila ta ekskurzija zares koristna.

FILMI ZA ŠOLE. Šolsko skrbni-

Brdo v Terski dolini

DEŽELNI ODBORNIK DR. GIACOMETTI OBISKAL TERSKO DOLINO

Pred nedavnim je obiskal občino Brdo podpredsednik deželnega odbora dr. Giansilvio Giacometti, ker ga je povabil administrativni svet brdske konzumne zadrage. Dr. Giacometti je govoril o temi «zadružništvo kot sredstvo za razvoj manj razvitih področij». Obljubil je, da bo dežela še naprej skrbela, da se bo okrepil turizem v Terski dolini in tudi analiziral koliko se je do danes že storilo za to panogo. Za njim je vzel besedo deželni svetovalec Carlo Volpe, ki je ilustriral perspektive bodočega razvoja tega področja, nato pa je odgovarjal na razna vprašanja, ki so mu jih zastavili prisotni. Razpravljali so tudi o vojaških uslužnostih, zaradi katerih je močno oviran turizem ter o lokalnem obrtništvu in trošarinskem davku na gradnjo.

NAČRT ZA VALORIZACIJO
ZAVRŠKIH JAM

Pred nedavnim so se sestali župan občine Brdo Sergij Sinicco, pokrajinski odbornik za turizem Vinicio Tallotti, pokrajinski svetovalec dr. Claudio Beorchia, predsednik turističnega društva Egidio

štvo je dalo šenlenarsškemu didaktičnemu okrožju 20 filmov, da jih bodo vrteli po šolah. Filmi so poučnega značaja.

KONZORCIJ ZA OBČINSKO
TAJNISTVO

S prefekturnim dekretom in katerega so odobrile tudi štiri zainteresirane občine, so ustanovili tajniški konzorcij z občino Sv. Lenart, Srednje in med Grmekom in Dreko. Tajnika teh dveh konzorcijev sta Mario Koredič in dr. Michele Rinucci.

Sv. Peter Slovenov

PRISPEVEK DEŽELE ZA UREDITEV
ZDRAVNIŠKIH AMBULATORIJEV

Za ureditev občinskih zdravniških ambulatorijev je Dežela nakazala več prispevkov in sicer: občini Špeter 2.300.000 lir, Podbonescu 3.800.000, Tavorjani 1.060.004, občini Grmek pa 280.000 lir.

V Podbonescu, ki so dobili največji prispevek, bodo zgradili nov občinski ambulatorij.

UREDITEV OBČINSKIH CEST

Na zadnjem zasedanju občinskega sveta so med drugim sklenili, da bodo dali urediti vse občinske ceste, ki jih je poškodovano lanske neurje. Za izvedbo teh del bo dala svoj prispevek tudi Dežela.

Srednje

HUDA NESREČA PRI DELU

Pred dnevi se je zelo hudo ponesrečil pri delu 60 letni Trakonja Ivan. Ko je delal v gozdu, mu je spodrsnilo in je padel globoko po strmini. Ker se ni mogel ganiti, je začel klicati na pomoč in na srečo so ga ljudje kmalu zaslišali in ga prepeljali v čedadsko bolnico, kjer je zdravnik ugotovil, da si je zlomil desno roko in dobil še več poškodb po telesu. Če ne nastopijo komplikacije, bo mož ozdravil v 40 dneh.

Tipana

NAGLA SMRT

Zelo je vse prizadela žalostna vest, da je nenadoma nehalo biti dobro srce 65 letnega Berra Serafina - Ričota. Mož je krmlil živino in tam mu je postalo slabo in umrl. Zdravnik je ugotovil, da ga je zadela srčna kap. Družini nepozabnega dragega rajnega izrekamo naše sožalje.

Nepozabni izlet v Kranj

V nedeljo, dne 8. maja je večja skupina Slovencev iz Kanalske doline obiskala Kranj, kjer so jih z navdušenjem sprejeli na sedežu občine. Obiskali so tudi Prešernov grob in tu je pevski zbor iz Žabni zapeel več pesmi. Ogledali so si tudi Prešernov muzej in druge zanimivosti Kranja. Mnogi od izletnikov so bili tokrat prvič v Sloveniji in zato jim bo ostal ta dan v lepem in nepozabnem spominu. Na sliki jih vidimo pred Prešernovim grobom

Iz Idrijske doline

DEKLICO UGRIZNILA KAČA

Prve dni maja, ko je toplo gredo sonce, se je dveletna Nadja Makorič iz Bodigoja kot po navadi igrala pred hišo. Kar naenkrat je strašno zakričala in stekla proti domu. Na srečo so bili blizu starši, ki so hitro opazili na desni roki kačji ugriz. Takoj so jo peljali v čedadsko bolnico, kjer so ukrenili vse potrebno, da so deklici rešili življenje.

PRAZNIK VINA. Poseben občinski odbor, ki se je sestal pred dnevi, je določil, da se bo vršil letos praznik vina v Prapotnem in sicer v dneh 2., 3. in 4. julija.

Ahten

SESTANEK ŽUPANOV V VIDMU

Pred dnevi so se sestali na sedežu pokrajinske administracije v Vidmu župan iz Ahtna, Podbonesca, Dreke in Grmeka, da so potrdili razdelitev stroškov med Pokrajino in štirimi občinami za ureditev turističnih cest, ki se tičejo teh občin. Tako bodo sistemirali ceste, ki vodi iz Ahtna v Prosnid, cesto iz Podbonesca v Črni vrh in ono, ki vodi iz Klodiča preko Krasa v Dreko.

SMRTNA NESREČA PRI DELU

V Rekluzu se je pred parimi dnevi dogodila strašna nesreča, katere žrtev je postal 33 letni Avgust Petri. Ubogi mož je padel v jamo, v kateri je bilo živo apno in dobil smrtno hude opekline. Kako je prišlo do te tako hude nesreče, še ni znano. Petri je dobil prav te dni nek prispevek za izboljšanje gospodarskega poslovanja in zato je gasil apno, da bi čim prej pričeli z deli. Malo kasneje so ga zaslišali domači, ko je obupno klical na pomoč. Takoj so ga rešili iz jame in ga prepeljali v videmsko bolnico, kjer je pa naslednji dan umrl zaradi hudih opeklin, ki jih je dobil po vsem telesu.

Iz Rezjanske doline

ŽUPAN PRI DEŽELNEM ODBORNIKU COMELLIJU

Deželni odbornik za kmetijstvo Comelli je pred dnevi sprejel v Vidmu župana Piellicha, katerega je spremljal občinski odbornik Beltrame. Razpravljala sta o vprašanjih, ki bi se morala nujno rešiti, med temi v prvi vrsti o gradnji poljske poti med Gozdom in Liščem in o gradnji vodovoda v Barmanu. Deželni odbornik je zagotovil, da se bo za te pereče probleme še prav posebno zanimal in da

bo posredoval, da bodo dela vključena v načrt za izvedbo del s prispevki na podlagi deželnega zakona.

Podbonesec

USODNI PADEK

Da ni imel sreče, moremo zares reči 73 letnemu Valentinu Marseu iz Dolenjega Mersina. Ko je šel po cesti, ki vodi v vas, se je spotaknil in udaril z glavo v rob neke skale in umrl na licu mesta. Nesrečnega moža je našel njegov vaščan Jožef Medves, a mu ni mogel nič pomagati, čeprav je takoj poklical občinskega zdravnika, ker je Marsevu počila lobanja. Ugotovitve so pokazale, da je Marseu padel po strmi poti, ko je šel proti domu.

Fojda

PROMETNA NESREČA

Dva delavca iz Fojde, 31 letni Marcello Lorenzini in 35 letni Eusebio Gujón sta se zvrnila z motociklom, ker jima je prišel pod kolesa nek pes. Ozdravila bosta v dveh tednih.

V bolnico so morali peljati tudi 76 letno Pierino Zanon, ker je padla po stopnicah in si zlomila desno nogo in štiriletnega Silvana Sturmija iz Campeja, ker je pri igranju padel in si tudi zlomil desno nogo.

Izpod Kolovrata

CERKVENI ZBOR
«J. GALLUS» IZ TRSTA PEL
SLOVENSKO MAŠO

Nedelja 24. april bo zapisana za vso Dreko v zgodovini. Tega dne je namreč v štolblanski cerkvi pel slovensko mašo največji slovenski cerkveni zbor «J. Gallus» iz Trsta. To je bila prva slovenska petmaša v Beneški Sloveniji.

Cerkvica je bila nabito polna vernikov, ki so ganjeni poslušali prvič v življenju peto mašo v lepem materinem jeziku. Bila je lepa nedelja, nepozaben dan.

NESREČA PRI DELU. Jera Simonetič, stara 66 let, je padla po poti, ko je na hrbtu nesla težko breme drv. Pri padcu si je poškodovala levo nogo in bo ozdravila v dveh tednih.

POROKA. Pretekli mesec se je poročil naš vaščan Rino Tomazetič z učiteljico Franco Marijo Zoratti in Čedada. Znanci jima želijo dosti sreče na skupni življenjski poti.

* Za naše mlade bralce *

Zakaj imajo goske pisano perje

To se je zgodilo že zdavnaj zdavnaj, ko so bili dedje naših dedov še drobni fantički, a babice naših babic še majčkene punčke.

Prej so bile gosi samo bele in ni bilo ne ene pisane gosi.

Pisane gosi so se pojavile šele po zločinih nekega človeka z imenom Kotkoz-Kutuj.

Kotkoz-Kutuj je kradel otroke in jih prodajal strašnim ljudožercem v deveto deželo, tja za daljno širno morje. Nekoč je ukradel deklico Halimo. Prelepe Halime ni bilo najti nikjer več. Bila je pač rojena pod nesrečno zvezdo.

Kotkoz-Kutuj je ugrabil Halimo, jo zaprl v klet, sam pa spet odšel na kraj otrok. Kadar je Kotkoz-Kutuj prišel v klet, je prekladal bele čarobne kamne, ki so stražili klet. In Kotkoz-Kutuj je zaupal tem kamnom in je brez skrbi še dalje kradel otroke.

Beli kamni so mirno ležali na tleh. Čeprav bi bil kak otrok kdaj rad ušel iz kleti, so ga kamni videli. Prištorkljali so k malemu beguncu ali drobnim begunkin, se jim prilopili k nogam in niso nikamor pustili ujetnika. Begunci niso mogli ne vpi-ti ne bežati in ne storiti koraka.

Kotkoz-Kutuj je odhajal za tedne in ča-sih za mesece dolgo na svoje roparske poti.

Otroke, ki so bili zaprti v kleti, so hranili samo z zrnjem, ki so ga pobrali na polju, iz čebra so pa pili vodo.

Halima je ždela ondi prvi teden, ždela je drugi teden in nihče ni vedel, kje bi bila. Jokala je ubožica, vzdihovala in hujšala je, da je bila ko trščica. Porumenela so ji rdeča lička. Mislila je in mislila, pa se ni mogla izmisliti, kako bi ušla iz ječe Kotkoza-Kutuja. Ne, nikamor ni mogla uiti siročica Halima! Zidovi v kleti so bili debeli, strop pa visok. Samo pod vrati je

bila ozka špranja, skozi katero je pronicala svetloba, a skozi to rezo je utegnila zlesti le kaka majhna goska.

Halima si je vsa žalostna dejala « Joj, zakaj nisem majhna goska — pa bi zlezla skozi — to špranjo! ». In se je bridko razjokala. Lej, pa se je nedoma začela manjšati in manjšati in ni bila slednjič nič večja ko rumena goskica, ki je pravkar prilezla iz jajčne lupine. Takrat se je Halima spremenila v gosko: namesto nog je imela gosje nožice, namesto rok pa perutnice. Halima je veselo plahutnila s kratkima, še slabotnima perutnicama, se ozrla in reže pod vrati in zlezla iz kleti na prsto.

Beli kamni so opazili malo gosko, pa si ni niti eden mislil, da bi bila to Halima. « Le od kod se je vzela ta goskica? » so se začudili kamni in gledali za njo.

Goska se je bolj in bolj oddaljevala od kleti. Beli kamni so se prav tako spremenili v goske in so hiteli za gosko-Halimo. Pa se je goska-Halima približala reki. Na bregu so se pasle gosi s svojimi mladiči. Halima-goska se je ustavila pri eni od gosje jate, a male goske iz te jate so začele kavsati neznano gosko-Halimo. Halima se ni borila z njimi in jih ni kljuvala, le naglo se jim je izmikala in zbežala od njih. Slednjič je pribežala do reke, planila v vodo in odplavala od brega, a hudobne gosi so ostale na bregu pri svoji materi-goski. Beli kamni-goske so zgrešili Halimo in se vrnili na svoja mesta, spremenivši se spet v kamne. Halima pa se ni mogla več spremeniti v punčko in je za zmeraj ostala goska. Njeno perječe pa ni bilo belo, ampak pisano. Tista mesta na njenem telesu, kjer so jo bile hudobne goske oključevale, so ostala temne barve. Ko je še sama postala mati-goska, so imeli tudi njeni mladiči pisano perje. Odtlej so se razširile po svetu pisane goske.

Slovenija in njena hčerka na beneškem

Leta 1871, to je pred 76 leti je bila natisnjena v 4. številki v Gorici izhajajočega lista «So-ča» pesem, katero je podpisal «Beneški rodoljub». Pod tem imenom se je skrila pesnik P. Podreka. Pesem je naslednja:

SLOVENIJA IN NJENA HČERKA NA BENEŠKEM

Kaj jočeš se ti krasotica?
Kaj v klavrnih mislih živiš?
Jaz nisem ne v uradu, ne v šoli,
čeprav tu od vekov živim;
Ko tujka beračim okoli,
le v cerkvi zavetje dobim.
Ne poznam veselja, radosti,
le solza mi solzo rosi
po blestem obličju do kosti
me tuja pijalka mori.
K'dar dajo lavorska vezila
ti hčerke v preslavni spomin,
Jaz bom milostinke glasila
pod vrbo, potem pa - pogin!
In, mamka, na mojo gomilo,
Te prosim, položi na njo,
Cipresovo tužno vezilo
in kani z očesa solzo.
Ne misli tak' hčerka slovenska,
ne obupuj na lastni prihod;
NAJ PRIDE ŠE SILA PEKLEN-SKA,
NE UNIČI SLOVENSKI ZA-ROD!

O OSLU KI JE HOTEL POSTATI GODEC

Nekoč je živel osel, ki bi bil neznansko rad postal muzikant. Želel je biti druga-čen kot so sicer osli, ki jim je samo žretja mar in drugega ne znajo kot celo življenje prenašati tovore. Muzikant biti, to ni kar si bodi; vse te občuje in kamorkoli prideš, povsod si dobrodošel.

Stopil je k lisici po nasvet. Ta se je sicer ukvarjala samo s pravdarskimi po-sli, vendar se je tu na glasbo dobro razumela. Lisica mu je svetovala klarinet; da je to bojda močno umetelno glasbilo in bi bilo zanj, osla, kakor nalašč. Napo-tila ga je k opici, ki je bila velika umet-nica v igranju na klarinet.

Opica je prevzela osla v uk. Marljivo se je osel lotil klarineta, ali ta vražja reč ni bila tako preprosta. Pri igranju na kla-rinet je močno važna sapa; te je imel osel sicer dovolj in na pretek, ali kaj ko drugače ni bil preveč pripraven. Opi-ca si je zelo prizadevala, a uspeha ni bilo.

Spoznal je osel-muzikant, da s klarine-tom ne bo nič ter se je oglasil pri zaj-cu, ki ume odlično tolči na boben, kot je znano. Rade volje je zajec sprejel osla med svoje učence. Vendar, ko je minilo nekaj časa, je svetoval oslu, naj se popri-me kakega drugega glasbila, kajti za bo-ben da ima premalo notranjega občutka.

Osel se je čutil užaljenega. On da ni-ma občutka! Še preveč ga ima, saj je ves nabit z notranjimi občutki! Ker ni bil navaden osel, ni odnehal. Čeprav ne bo bobna igral oziroma tolkel, bo umetno-sti služil na drug način. In poskusil je pri slavnem goslaču medvedu.

Medved, to vam je bil muzikant. Naj-lepše in najmilejše melodije je izvajal iz nežnih strun, da se je oslu kar mlo

storilo. Medved je bil takoj pripravljen, da nauči osla te čudovite umetnosti. Dejal je, da je v goslanju izučil že cel rod medvedov, pa da ni zlomek, da ne bi enega samega osla. Ta se je s prid-nostjo lotil gosli in ko je spet preteklo nekaj časa, je medved moral priznati, da se je motil. Nikakor ni mogel osla nau-čiti goslanja. Jezen je odšel osel k lisici po nasvet.

« Če z godali nimaš sreče, pa poskusi s petjem! » je svetovala lisica, « k moj-stru slavcu pojdi! On te morebiti nauči vsaj peti ».

Tako je osla prevzel slavec. Dolge ve-čere mu je prepeval najlepše napeve; o-sel je pazljivo poslušal in skušal za sla-vcem ponavljati. Imel je najboljši namen peti kot njegov učitelj in glas je imel močan, ni bilo kaj reči ali-o-je in o-jo!

— Iz sebe ni iztisnil drugega kot pra-vo pravcato oslovsko riganje! Slavčeva ženica se je močno hudovala ter je svoje-mu mozičku slavcu dejala, da takih sere-nad ne bo poslušala, res ne!

Gozdni prebivalci so se pričeli norče-vati iz ubogega osla, ki je zaradi svojega neuspeha in nerazumevanja drugih bil ves nesrečen. Nekoč je v gozdu srečal modrega, starega čuka.

« Dragi moj dobri osel », je menil čuk, « bodi moder in ne lotevaj se posla, ki ga ne razumeš ».

Osel je spoznal, da ne bo nikoli niti muzikant niti pevec. Ker pa ni bil moder kot stari čuk, je zaradi tega žaloval do smrti.

Po smrti so mu gozdni prebivalci posta-vili lep spomenik. Iz njegove kože so na-pravili boben.

ZA DOBRO VOLJO

NA SODIŠČU

Sodnik: « Kako, da ste ukradli denar, draguljev pa ne? ».

Tat: « Oh, gospod sodnik, zdaj pa še vi začenjate s tem? Saj sem jih zaradi tega že doma od žene dovolj slišal! ».

NEPISMENI

Dva nepismena sta bila na so-dišču. Ob koncu se je prvi pod-pisal s tremi križci, drugi pa s tre-mi krogci.

« Zakaj si pa naredil tri krogce, nepismeni se vendar podpisujemo s križci! » je rekel prvi.

« Saj se vendar različno piše-va! » je protestiral drugi.

SPRETNOST

— Kako se ti je posrečilo, da si se sinoči tako hitro znebila go-stov?

— Eden od njih je pravil tako mastne zgodbe, da sem mu mora-la pokazati vrata, ostali so šli pa za njim, da bi slišali konec.

KAKO SE JE REZIJAN ZNAL IZ MAZATI

V tistih hudih časih, ko je bilo prepovedano govoriti domači je-zik, so vprašali fašisti Rezijana:

« Kateri jezik je najboljši? »

Mož je naglo razumel nevarnost odgovora. V dveh besedah je za-taknil usta vprašalcem.

« Če govorsite o jezikih », je re-kel, « mislim, da je najboljši svinjski ».

Smešni odgovor je napravil ko-nec.

V PARIŠKEM MUZEJU

Skupina turistov si že nekaj ča-sa ogleduje luvrske znamenito-sti. Najbolj utrujeni se usede v bližnji naslanjač, da bi se odpo-čil. A že stopi k njemu čuvaj in ga opozori:

« Oprostite, toda tu ne morete sedeti ».

« Zakaj ne? ».

« To je stol Ludvika XVI ».

« Nič ne de », je odgovoril utru-jeni obiskovalec, « ko bo prišel, se mu bom že umaknil ».

Naiven je, kdor pove in vpra-ša, česar nihče ne pove in ne vpraša, čeprav bi vsak rad ve-del.

Zgodbe o škratih

ŠKRAT KOZE' UAZU'

Gor u Skalce so miel špedali pask an puno kozě, ki so jih pa-sli, ponoč paj zaperjal tu hlieu. Skor usako jutro so vidli, de ko-zě nie bluo tu štal an malo potlě so pršlě dna za dno ta s host san. Kr tuolega nie tielo bit končā, so šli ta h dnemū farjo, de pože-gna kozě an hlieu. Kr so mu po-viedal kakuo se je dogajalo usak dan jim je jau:

— Na kor nobenga žegna. Kozě uoz škrat. Če bota gledal, bota vidli, de naprej gre kozā z rogni an za njo use druge. Miez rogě prve kozě se nesě škrat an peje use druge uon. Skritāse ta za u-rata z dnin debelin kolan an ča-kita, kadā pride škrat. Kr pride ta na kozie do urat, zajmīta s ko-lan miez rogě an ga preženetā. Se na buojta kozie na bo nič. Bo-ta vidli, de uan na bo vič uazū kozě. Špedali so šli damou an takuo naredli. Ta za urata so se

skril an čakāl. Kr je bla pounoč urata so se odprle, kozě so začē-le blejat an tista, ki je imiela ro-gě, je pršla ta prua dol do urat. Špedal je uzdignu ku an zajeu kozie med rogě z uso močjo. Škrat, ki je biu skrit, zajoče na uso muoč an utečē. Od tēkrat se nie uarnū vič, de bo kozě uon uazū ponoč.

ŠKRAT SKACE GOR PO KUOT

Čeriku Tončac je tudi nimar kuota kuhu. Dan škrat mu je teu nagajat, kr je viu de se ga na boji. Hodū je nimar okuole nje-gā, mu režu an se smejau. Dno nuoč mu je začeu letat an skakat gor po kuot, de mu je meliu pul-vin ta ž nje.

— Imej mier! Bieš proč an mi na suoj pulvina ta s kuote! — mu je guarīu, pa nie nič pomalo.

— Mi na skaki gor po kuot, — mu je guarīu že jezan.

Pa škrat je še buj skakū gor po kuot an mu se smejau.

— Ti preklet škrat, — ga je prekleu, — te jest naučin pamet, — je jau, uzeu ta z ognjā glunjō an dan krunci. Z glunjō ga je o-peku tu hrbat, paj s kruncjan ga lopnū. Škrat je zajamanekū an zakrulū, an od tistega večera se nie vič uarnū.

ŠKRAT SKACE GOR PO LONC

Pr staren, kr so trauō siekli, niesō usi hodil damou spat. De bojo priet na diele, so spal ta pod loncah. Renk Peteršin je tu-di nimar spau tu loncah. Kr so siekli gor U Lazni, mu je skakū škrat gor po lonc an arjū, de se prestraš. Renk Peteršin ga je proč loviu, pa mu nie teu iti. Kr je viu, de na pomaga nič se je uštufū, zliezu ta spod lonce, pre-kleu škrata, ki se je smejau an lietū okuole njega, an šu spat dol u Uanetinu klobat.

JOSIP JURČIČ

SLOVENSKI
JANUČAR

1. Bili so na Slovenskem nekda-j drugi časi. Gospoda je živila po utrjenih gradovih, ubogi slovenski kmetje pa so se stiskali po skrom-nih lesenih bajtah. In koliko gorja so trpinčeni deželi storili Turki!

Le kje so današnji dan gradovi, nekda-j vsakemu sovražniku strah in trepet? Samo še razvaline nam pričajo, da so tu v nekdanjih časih živeli mogočni gospodje.

2. Med razvalinami po Delen-j-skem Kranjskem je znamenit grad Kozjak. V petnajstem stoletju je stal grad še trden, kakor bi bil zi-dan za večnost. Ponosno so moleli proti nebu okrogli stolpi na hribu, obzidje stalo je nepredrtno kakor trdna skala.

Kakor grad bili so tudi njegovi stanovalci silni, mogočni gospodje. Ohranili so bili svoje preprosto slo-vensko ime - Kozjak.

3. Pred kakimi štiri sto leti sta živila dva brata Kozjaka. Starejši brat Marko je bil gospodar rodovin-skega gradu. Zastaven moč je bil Marko Kozjak, krepke roke, pa tu-di blagega srca - dobra duša, le na-gle jeze je bil. V orožju večkrat se je skazal hrabrega.

Stopil je v zakon s sosedovo hčē-jo, ali žena je kmalu umrla in mu pustila sina Jurija, krepkega, bi-strega fantiča.

4. Ves drug je bil mlajši brat - grbavi Peter. Ze v mladih letih po-tuhnjen, zbit in poreden, zrastel je v zlobnega moža. Blížal se ni z ni-komer, vsakega je sovražil. Oče ga je poslal v stiški klošter, a Peter se je že po mesecu dni vrnil na grad, kjer je ostal še po očetovi smrti. Za očetom je Marko prevzel gospodarstvo. Peter pa je vse dni ostajal v svoji kamrici in tuhtal de-bele stare pisane bukve.

UNA VALLE CHE SI FA AMMIRARE MA CHE BISOGNA AIUTARE

SAVOGNA E DINTORNI

Quasi sei chilometri di delizioso anche se angusto nastro stradale - Un Cristo, oriundo da Mortegliano, che ha costato cento lire - Spopolamento e case disabitate - Un droghiere di Savogna rifornisce le borgate ogni sette giorni - Il panorama è dei più seducenti: quand'è sereno a occhio nudo si vede anche la laguna di Grado.

Savogna, capoluogo, si trova al centro della vallata ed ai piedi del maestoso Matajur. La vallata, protetta dai monti ricchi di vegetazione, merita veramente di essere visitata: anche il turista più esigente ne rimarrà pienamente soddisfatto.

Maggio 1966 - Questa volta ci siamo decisi per un sopralluogo alla Valle di Savogna; una delle valli più invitanti della Slavia Friulana dominata dal massiccio Matajur.

La Valle di Savogna è lunga circa sei chilometri — da Azzida a Savogna — e per lungo tratto la strada asfaltata, protetta da due giogaie di monticelli, è fiancheggiata, a est, dal placido Alberone, un fiume senza pretese ma che non manca, con le sue acque che a volte s'infrangono contro i macigni precipitati nel greto, di sfumature poetiche.

La strada è quasi piana fino a Savogna ed è resa piacevole e meravigliosa in continuazione dai ridenti colli carichi di frutteti, di viti e da folta vegetazione. Ecco Tarpezzo, il primo agglomerato di case, che ci dà il benvenuto con il suo calore naturale che è quello dell'amicizia più sincera.

Più avanti è Vernassino, località ospitale e graziosa: vi si va deviando per una stradetta laterale sulla sinistra; e noi gli diamo uno sguardo rispettoso a distanza, dalla provinciale.

La borgatella di Brizza è sulla destra e dista dal confine con la Jugoslavia otto chilometri esatti. A distanza, con un sole timido che prelude nebbia, Brizza ci appare come un roseto in fiore tanto è uniforme, slanciato e snello.

Eccoci a Savogna capoluogo comunale. Non c'è che dire. Il villaggio si presenta, sì, in schietta veste provinciale, ma dignitosa al massimo e fiero delle sue tradizioni.

Anche qui, però, non indugiamo. Fuori l'abitato una strada, quella a destra, conduce diritto al confine (Livek) mentre la altra comincia a salire verso il Matajur.

Dopo due chilometri è Jeronizza, tranquilla e ben disposta verso il forestiero. Da non molto da Jeronizza si andava ancora a piedi sino a Matajur dove ora la strada, piuttosto stretta ma asfaltata e tutta tornanti, con svolte cioè a gomito, muore definitivamente.

Stermizza, paesino pieno di semplicità si trova già in alto; poi vi è, sulla sinistra, un'altra località ospitale: è Barza abbracciata alle falde di una propaggine del Monte Matajur.

E finalmente eccoci alle porte del paese di Matajur (960 metri sul livello del mare) che molti chiamano anche Montemaggiore, senonché il vero Montemaggiore si trova in Comune di Taipana.

Al paese fa da anticamera il Rifugio Albergo Cividale con cabina telefonica e molte comodità per gli amatori della montagna.

Matajur, piuttosto desolato seppure non avvilito per il suo destino e per il suo stato, è una frazione composta da tre borgate: in tutto una ventina di famiglie (disponenti ciascuna di due o tre capi di bestiame) e precisamente otto a Matajur (borgata principale con chiesa, camposanto e due osterie), sette a Franz, che si trova a sud, con sette famiglie, e cinque a Cepodorihe, con una osteria, che sta più in basso, a est.

A Matajur parecchie case (sette finora) sono da un pezzo disabitate. E' la conseguenza del doloroso fenomeno emigratorio, dovuto alle tristi condizioni locali, che ha generato uno spopolamento che non accenna ancora a diminuire. Vi era una bottega di coloniali a Matajur e ora non c'è più. C'era anche una latteria ed è sparita pure quella.

Salvo pochi fabbricati, Matajur vi appare in uno stato edilizio pietoso, con case alla vecchia maniera e tanto trascurate che sembrano lì lì per afflosciarsi; e non parliamo dell'igiene per via dei letamai esterni quasi sulle pubbliche vie. A proposito di vie — vie per modo di dire — in taluni tratti i sassi, a volte grossi così, e il pietrame vi obbligano a compiere miracoli di equilibrio per non finire a terra. Ed in quanto alle fognature neanche parlarne.

Quasi al centro di Matajur, sulla destra salendo, sulla facciata di una casa così e così, tra un poggolo e un balcone è dipinto a colori un crocifisso con a lato due oranti. Sotto il dipinto una dicitura, in lingua slovena, richiama alla bontà e all'amore gli uomini di buona volontà.

A nord di Matajur vi è una chiesa, non troppo grande, a suo tempo distrutta e poi ricostruita nel 1924. A est dell'antistante spiazzo quadrato (circa 150 mq) vi è un massiccio campanile stile gotico artisticamente pregevole anche se non molto alto. A fianco della sua porta, su marmo, figurano i nomi di sei caduti in guerra, e sopra la porta un altro marmo reca la data di costruzione: MCMXXIV.

Sempre sullo spiazzo, ma sul fondo di esso a sud quasi in corrispondenza del portale della chiesa, vi è una grande statua di Cristo benedicente. Artisticamente, però, dice poco. Essa poggia su un massiccio basamento in pietra nera

alto circa due metri e al cui centro spicca un marmo su cui, in sloveno, si legge: «Božje srce usmili se nas» che vuol dire: cuore di Gesù abbi pietà di noi.

La statua di Gesù, composta da sette pezzi in cemento, venne collocata nel 1912 quando per arrivare al paese non c'era nemmeno l'ombra di strada. Immaginarsi che faticaccio! Essa fu prelevata a Mortegliano e alla parrocchia di quel paese venne allora sborsata la somma di cento lire.

«Avevo sei anni quando la portarono su, ci disse un paesano, e quassù si continua a dire che se Giuda ha venduto Gesù per trentatré denari, quelli di Mortegliano l'hanno venduto per cento lire».

Dietro la chiesa, a nord, vi è il cimitero, piccolo ma ben tenuto. Parecchie lapidi hanno la dicitura in sloveno. Senza alcun segno invece — e l'impressione nostra è stata grande — le fosse, tutte in fila e appena contrassegnate da un pugno di terra, di dodici partigiani, italiani e sloveni, caduti in combattimento nei pressi il 9 novembre 1943. In quel terribile giorno i morti partigiani furono 30 ma le salme di 18 di essi un po' alla volta vennero esumate, traslate e onorate nei paesi di origine.

A proposito del cimitero, la sua cinta muraria appare minacciata da varie piante di alto fusto: ne dà avviso a mezzo circolare il Sindaco di Savogna invitando i proprietari delle piante a estirparle fino alla distanza di cinque metri dalla cinta muraria.

Mancando di negozi, la frazione viene rifornita di generi alimentari ogni sette giorni da un droghiere di Savogna.

Le risorse del paese? Lo abbiamo chiesto a uomini e donne.

«Non vedete?», ci fu risposto. Qui nascono soltanto patate, e poche anche di queste. Si fa un po' di fieno, ma tanto poco che ogni anno il patrimonio zootecnico registra una sensibile diminuzione di capi. Una diminuzione, del resto, che va di pari passo con quella della popolazione».

Abbiamo anche saputo che la produzione del latte si aggira sui quattro quintali giornalieri i quali, tolto il fabbisogno locale, vengono venduti al Consorzio Latte di Udine che provvede al prelievo con propri mezzi e che paga il latte a 63 lire il litro.

Un interlocutore ha tenuto a precisare: «Quando fa comodo, quassù vengo in parecchi, e chi promette una cosa e chi un'altra. Roba, insomma, da far stare tutti contenti. In verità, però, nessuno qui fa niente di serio e di concreto e le cose perciò continuano ad andar male».

A Matajur un dato positivo, e che non costa niente, è costituito dal panorama che è vasto e affascinante: con cielo limpido lo sguardo può spingersi fino alla laguna di Grado; e se ci si porta sulla cima dell'omonimo monte — 500 metri più in su — il quadro si presenta ancora più completo e più suggestivo.

Prima di partire abbiamo cercato ragguagli in merito al «villaggio turistico» che si dovrebbe costruire nei dintorni del paese.

Uno dei più informati sul caso ci ha risposto: «E' vero; se ne parla di questo benedetto villaggio turistico, ma siccome ogni precedente promessa non è stata mai mantenuta, allora, capirete benissimo, che anche circa il villaggio da costruire la gente ha poca fiducia. Ad ogni modo ogni tanto si vedono discorrere e misurare. Certo, se lo si facesse il villaggio, cambierebbe anche la faccia della nostra frazione povera soprattutto sotto l'aspetto edilizio ed economico. Il villaggio do-

vrebbe sorgere a ovest a non più di 300 metri da qui e a 200 metri circa dalla cima del Matajur. Naturalmente bisognerebbe prima provvedere a costruire la strada onde poter portare su i materiali necessari all'opera; e se non sbaglio il tracciato della strada è stato segnato dall'ing. Cella, mi pare, quattro o cinque anni fa. Essa dovrebbe snodarsi dal centro del paese, e precisamente dalla «piazza» dove si trova la fontana».

Scendendo da Matajur, abbiamo puntato gli occhi verso destra ove, al di là di una conca, spiccano le borgatelle di Pičnje di Sotto e di Pičnje di Sopra che

si raggiungono da Stermizza con una stradiciola che però si esaurisce al punto detto Patok. Da lì alle due borgatelle la strada manca del tutto e naturalmente bisogna costruirla.

Poi, sull'opposto versante, abbiamo scorto Jelina, Masseris e Ložac. Da quest'ultima località basterebbe anche qui un chilometro circa di nuova strada per collegarsi con l'abitato di Matajur il quale in questo modo si troverebbe come circondato da un comodo anello di strade e il che conferirebbe anche alla necessaria rinascita economica e sociale della località specie se verrà realizzato, com'è auspicabile, il villaggio turistico.

Ecco la chiesa di Matajur con il suo campanile semibarocco e la massiccia mole della statua del Cristo, vista di spalle, acquistata per poche lire dalla Parrocchia di Mortegliano

L'abitato di Ložac è sito in posizione ideale. E' appunto da questa località che dovrebbe dipartirsi una strada per congiungersi a nord-est con il centro di Matajur

Tarpezzo è un paesino situato sul fondovalle. Peccato che la strada che lo attraversa sia eccessivamente stretta epperò scomoda per tutti, specie per gli automezzi. Purtroppo, quello delle strade strette è un problema che assilla quasi tutti i paesi della vallata situati ad una certa altitudine

Primo piano della graziosa e accogliente borgata di Stermizza che, per le sue attrattive caratteristiche, ben la si può definire l'«ancella d'onore» del Monte Matajur che la sovrasta con le sue cime ardite e la custodisce con la sua massiccia e imponente mole in buona parte ricoperta da vegetazione e da boscaglie. Stermizza, non più tanto isolata e solitaria, avrà indubbiamente modo di compiere vantaggiosi passi in avanti specie se, com'è nella intenzione di vari enti, tra la località di Matajur e il Monte Matajur verrà edificato un villaggio turistico dotato di necessari strumenti alberghieri e sportivi. Appunto con la costruzione del villaggio il paese vedrà schiarsi notevolmente il suo orizzonte economico e sociale